

گنجشگ‌هایی که در اعماق پرواز می‌کنند

دوربانه عربی / فارسی

www.ketab.ir

سامح درویش

معصومه فاطمی نیا (تمیمی)

سرشناسه : درویش، بن‌سالمح، ۱۹۵۷- م Darwish, Binsāmi, 1957

عنوان قراردادی : عصفیر تحلق فی‌الاعماق

عنوان و نام پدیدآور : گنجشک‌هایی که در اعماق پرواز می‌کنند: ترجمه شعر عربی/ شاعر سالمح درویش؛ ترجمه معصومه فاطمی‌نیا (تمیمی).

مشخصات نشر : تهران: نشر عبارت، ۱۴۰۳.

مشخصات ظاهری : ص. ۱۸۶

شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۹۰۸۸۷-۳-۹ : ۲۵۰۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی : فیبا

موضوع : شعر عربی -- قرن ۲۱ م. -- ترجمه شده به فارسی

Arabic poetry -- 21st century -- Translations into Persian

شعر فارسی -- قرن ۱۵ -- ترجمه شده از عربی

Persian Persian poetry -- 21st century -- Translations from Arabic

هایکوی عربی -- ترجمه شده به فارسی

Haiku, Arabic -- Translations into Persian

شناسه افزوده : فاطمی‌نیا، معصومه (تمیمی)، ۱۳۵۹ - مترجم

رده‌بندی کنگره : PJA ۴۹۳۲

رده‌بندی دیویی : ۸۹۲/۷۱۷

شماره کتابشناسی ملی : ۹۶۸۱۷۶۱

اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیبا

نام اثر : گنجشک‌هایی که در اعماق پرواز می‌کنند

نام شاعر : سالمح درویش

مترجم : معصومه فاطمی‌نیا (تمیمی)

طراح جلد و صفحه آرا : فاطمه حبیبی

ویراستار : فاطمه حبیبی

ناشر : نشر عبارت

قطع : پالتویی

چاپ : گیلان

نوبت چاپ : چاپ اول

شمارگان : ۲۰۰ نسخه

قیمت : ۲۵۰,۰۰۰ تومان

شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۹۰۸۸۷-۳-۹

نشانی: تهران- خیابان انقلاب- روبروی دانشگاه تهران- پلاک ۱۲۰۲

تلفن: ۶۶۴۹۰۲۵۳

طبقه ۴ شمالی- نشر عبارت



یادداشت نویسنده

"هایکو" بل جدیدی جهت پیوند جامعه عرب و فارس

بدون شک، انتقال شعر از زبان مادری به زبانی دیگر نشان‌دهنده این واقعیت است که شعر، زبان جهانی و نمایانگر احساسات مشترک انسانی است. بنابراین، جای تعجب نیست که این انتقال، هم به عنوان قدردانی از شاعر و هم به عنوان یک تبادل فرهنگی، فضایی برای تعامل، هم‌افزایی و پیشرفت فرهنگ‌های مختلف فراهم می‌آورد و به جای تقابل و انزوا، به هم‌زیستی کمک می‌کند. این سفر همچنین فرصتی است برای زنده نگه داشتن و پرواز شعر در آسمان فرهنگی غیر از زادگاهش.

اگرچه موفقیت در انتقال متن خلاق از یک زبان به زبان دیگر به تسلط مترجم بر متن اصلی و زیبایی‌شناسی و ظرافت‌های

زبانی آن بستگی دارد، اما به همان اندازه به درک عمیق زبان مقصد نیز وابسته است. این امر ضروری است تا اطمینان حاصل شود که متن با کمترین تغییر از یک فضای فرهنگی به فضای دیگر منتقل می‌شود و در عین حال، عناصر زیبایی‌شناختی و فرهنگی آن در زبان جدید حفظ گردد.

در این راستا، ترجمه دیوان من به قالب "هایکو" با عنوان "گنجشکان در ژرفا پرواز می‌کنند" که توسط خانم معصومه تمیمی، متوهم ایرانی، انجام شده، مورد توجه قرار می‌گیرد و از ایشان سپاسگزاری می‌شود. این دیوان در سال ۲۰۱۹ توسط انتشارات "ملتئی الطرق" در کازابلانکا، مراکش منتشر شد و شامل گزیده‌ای از تجربیات من در نوشتن هایکو در طول بیش از یک دهه است. این اثر ابتدا به زبان‌های انگلیسی و فرانسوی منتشر شد و اکنون ترجمه سوم آن از زبان اصلی یعنی عربی به زبان فارسی به این دو ترجمه افزوده شده است.

اعتماد به ترجمه اخیر به دلیل تحصیلات خانم تمیمی در رشته ترجمه از زبان عربی به فارسی و بالعکس، با دریافت مدرک کارشناسی ارشد از دانشگاه الزهراء تهران، تقویت می‌شود. ایشان همچنین با موفقیت پروژه‌های ترجمه

قبلی را از یکی از دو زبان به زبان دیگر انجام داده‌اند. خانم تمیمی، ترجمه مثنوی جلال‌الدین رومی از زبان فارسی به عربی و همچنین ترجمه رمان "تغریبه القافر" اثر شاعر و نویسنده عمانی زهران القاسمی از عربی به فارسی را در کارنامه خود دارند. علاوه بر این، ایشان در حال ترجمه کتاب "میراث صوفیه" از فارسی به عربی و همچنین ترجمه تعدادی از آثار دیگر از عربی به فارسی و انجام مطالعات در زمینه تخصصی خود هستند. این فعالیت‌ها، پروژه خانم تمیمی در زمینه ترجمه را به یک ارزش افزوده برای تعامل و ارتباط تاریخی مستمر بین دو زبان و فرهنگ فارسی و عربی تبدیل می‌کند. این دو زبان نه تنها به دلیل مجاورت جغرافیایی، بلکه به دلیل آمیختگی فرهنگی و تمدنی، درهم تنیده و با ارزش هستند. هیچ کس نمی‌تواند انکار کند که فرهنگ فارسی ریشه‌ای اساسی در فرهنگ عربی دارد و فرهنگ عربی نیز عنصری ساختاری در فرهنگ فارسی به شمار می‌آید.

با توجه به این که موضوع این بحث به ترجمه‌هایکو مربوط می‌شود، لازم است اشاره کنیم که این نوع شعر که ریشه در ژاپن دارد، تنها در پنجاه یا شصت سال اخیر از طریق

ترجمه از زبان‌های واسطه به دنیای شعر عربی و فارسی وارد شده است. یکی از نمونه‌های بارز این موضوع، کار شاعر و مترجم ایرانی، احمد شاملو، است که در سال ۱۹۸۶ با انتشار ترجمه‌اش از جلد اول تاریخ هایکو اثر متفکر و شاعر انگلیسی، "رجینالد هوراس بلیث"، الگوی هایکورا به فارسی‌زبانان و خوانندگان معرفی کرد.

با ظهور تعدادی از مترجمان عرب هایکو در مجلات و روزنامه‌ها، نوعی تعامل محتاطانه و نگران‌آزبابت مشروعیت ادبی این نوع شعر در خارج از وطن شکل گرفت. این موضوع در مورد شاعر و نقاش ایرانی "سهراب سپهری" نیز صدق می‌کند. او پس از ابراز علاقه به هایکو، بدون رعایت ساختار آن، تلاش کرد به این نوع شعر نزدیک شود. همچنین، در مورد جامعه‌شناس، رمان‌نویس و شاعر مراکشی "عبدالكبير الخطیبي" که به بررسی نشانه‌ها و مسائل بین فرهنگی عربی، ژاپنی و چینی پرداخته است، این موضوع نیز صادق است. او در "کتاب مبارزه طبقاتی به سبک تائویی" متونی را نوشت که از الگو و فضای هایکو الهام گرفته بودند. شاعر فلسطینی "عزالدين المناصره" نیز تحت تأثیر زیبایی‌شناسی هایکو، سعی کرد با احیای هنر

مسیح طالبیان، علی مطوریان، توفیق النصاری، علی بیک،
 ماندانا مبکی، فروغ فروتنی، امیر حسنوندی، علی شالکوهی،
 زهره زاهدی، لیلی کامکار و بسیاری دیگر هستیم. بدون
 شک شاعران دیگری نیز وجود دارند که به دلیل عدم وجود
 ترجمه، هنوز نتوانسته‌ایم آثارشان را بشناسیم. همچنین،
 آثار هائیکو از شاعران عرب نیز به چشم می‌خورد که از
 جمله آن‌ها می‌توان به عبدالکریم کاصد، محمد الأسعد،
 محمد عظیمه، سعاده، ودیع حلمی الریشه، دیمتری
 أفیرینوس، سامر زکریا، حسنی التهامی، بکای قطباش،
 أسامة الأسعد، عبدالله احمد الأسمری، وفاء حاجی، احمد
 یحیی القیسی، حیدر العبدالله، لطیفه أودو هو، فیصل العنزی،
 عاشور فنی، مریم الحلو، هالا الشعار، نسیم السعداوی،
 معاشو قرور شفیق، درویش هدی بنادی، رامز طویله،
 عید الحجیلی، عبد القادر الجموسی، ربیع الأتات، لمیس
 حسون، نورالدین ضرار، علی القیسی، محمد بن فارس،
 حمدی اسماعیل، محمود الرجبی، الأخضر برکه، حسن
 رفیقی، احمد لو غیمی، لبنی منان و... اشاره کرد. شاعران
 دیگری نیز وجود دارند که به دلیل محدودیت این متن،
 نمی‌توان به تمامی آن‌ها اشاره کرد. در حال حاضر، شاهد

آغاز مطالعات، تحقیقات و پایان نامه های دانشگاهی در زمینه هایکو در دانشگاه های عربی و ایرانی هستیم. بنابراین، به نظر من، ترجمه خانم معصومه تمیمی از مجموعه شعر "عصافیر تحلق فی الأعماق" از عربی به فارسی - زبانی که فردوسی، مولانا، خیام، عطار، سعدی، حافظ و فروغ فرخزاد و دیگر بزرگان در آن آثار خود را خلق کرده اند - اقدامی است که پایه گذار یک پل فرهنگی جدید برای تبادل بین دو فرهنگ خواهد بود. این کار به رشد حضور هایکو در دو عرصه فرهنگی فارسی و عربی کمک کرده و تعامل بین منتقدان و شاعران هایکو را در این دو حوزه تقویت می کند. این امیدواری وجود دارد که خانم تمیمی و افرادی مشابه او، به معرفی بیشتر نام ها و تجربیات هایکو سرایان به زبان فارسی و عربی بپردازند و ایرانیان نیز با ترجمه آثار شاعران عربی، تجربیات و نام های آن ها را به مخاطبان فارسی معرفی کنند.

سامح درویش

شاعر